
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מרחבי תרבות: ערך אמנותי וכוחות שוק - 54231

תאריך עדכון אחרון 12-10-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי תרבות-תכנית אישית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' סוניה נרונסקי-ליידן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sonja.narunskyladen@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ג' : 14:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס בוחן את מבנה שדה הייצור התרבותי (בורדייה 2005; 1993) בישראל ובעולם, תוך נסיון לתאר בעין ביקורתית חלק ממאבקי הכוח המתקיימים ב'מרחבי תרבות' שונים. הבחינה תעשה על פי תפיסה הגורסת שהחתימה ליוקרה ולכבוד באמצעות תכנים תרבותיים עומדת בבסיס שדה הייצור המצומצם של 'יוצרים', אמנים, מבקרים ומלומדים. במסגרת הקורס נבחן את שדה הייצור התרבותי דרך פריזמה של מספר "מרחבי תרבות" מרכזיים בתרבות העולמית ובתרבות הישראלית. מרחבים אלה כוללים מוזיאונים, פסטיבלים למחול ולאמנויות הבמה, למוסיקה ולקולנוע, ירידי אמנות, ירידי ספרים, שבועות אפנה ועוד. נתייחס למובחנותם של אלה ממרחבים ציבוריים אחרים (כגון גנים ציבוריים, כיכרות עירוניים, וספריות עירוניות), ונברר כיצד מרחבי תרבות שונים מכוננים טעם, מלמדים על סגנון חיים, ומעידים על מדרג חברתי. נבדוק גם את תפיסתו של בורדייה (1984) בעניין טשטוש הגבולות שבין כלכלת השוק במרחבים אלה, לבין ההיבטים לא-אינטרסנטים לכאורה המיוחסים להם. היבטים לא אינטרסנטיים אלה עוסקים לא אחת באידיאליזציה של היצירה התרבותית כייחודית ו'טהורה', מקדשים את ה'אסתטיקה' ותפיסות של 'אמנות לשמה', ומטפחים את ה'תרבות הראויה' והשמרנית כבעלת ערך מובהק ואף מקודש. באמצעות בדיקה וניתוח של מרחבי התרבות הנדונים נבקש גם לבחון בעין ביקורתית את תפיסותיו של בורדייה, ולברר את העדפותיהם של מגוון צרכני התרבות העושים שימוש במרחבים אלה. לאחרונה מסתבר שצרכני תרבות רבים צורכים מוצרי תרבות מגוונים ואף אקלקטיים, ושהעדפותיהם מעידות על טעם המזוהה עם תרבות גבוהה ותרבות פופולרית כאחת. בנוסף, אנו עדים לאחרונה גם ל'מהלך חברתי' (turn social) במגוון פעילויות אמנותיות המיוצגות במרחבי תרבות שונים; מגמה 'חברתית' זו, המכונה גם 'aesthetics relational', מעלה שאלות מעניינות באשר ליחסים בין אתיקה לאסתטיקה, ודורשת מאתנו לשקול מה מניע יוצרים וצרכנים כאחד קשעבד אמנות או מהליכים יצירתיים למטרות חברתיות.

מטרות הקורס:

- לאתר מושגי יסוד בדיונים על שדה הייצור התרבותי
- להסביר ולהדגים כיצד נוצרים ומשתמרים יחסי כוח בשדה התרבותי
- להבין מהם דפוסי טעם וסגנון חיים אצל יחידים ובקבוצות, ולהבחין כיצד הם מעוצבים
- להבין ולהסביר באילו נסיבות משתנים ואו משתמרים דפוסיים אלה
- לאתר ולהבין מהו הון תרבותי
- להכיר את מאפייניהם הספציפיים של המרחבים התרבותיים הנדונים
- להבין את תפקידיהם השונים של היוצרים, האמנים והמבקרים בכינון מרחבי התרבות הנדונים בקורס
- לזהות באילו נסיבות, ולאילו מטרות, עולה קרנם של 'שומרי הסף' ספציפיים
- להבין את הפונקציה החברתית-תרבותית של המרחבים הנדונים בקורס לאור מאפייניהם ולאור תפקידיהם של סוכני התרבות ושומרי הסף הפועלים במרחבים אלה (הכוללים, כאמור, מוזיאונים, פסטיבלי תרבות ואמנות, פסטיבלים לאמנויות הבמה, פסטיבלים לקולנוע באזורים שונים בעולם, ירידי אמנות, ירידי אוכל, שבועות אפנה, ועוד)
- להכיר, להבין, ולנתח באופן ביקורתי את דפוסי הצריכה הקיימים והמשתנים של קהל צרכני התרבות הפעיל במרחבי התרבות הנדונים בקורס (בארץ ובעולם)
- ליצור תמונת מצב, ולו חלקית, של מרחבי תרבות בישראל במגוון תחומי תרבות ובעיצובים מחודשים של מרחבי תרבות שונים, כגון פסטיבל ישראל.

תוצרי למידה

בסיסו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- בסיום הקורס תלמידים ידעו כיצד מעוצבים, משתמרים ומשתנים מכלול מרחבי תרבות בתחומי תרבות שונים.
- בנוסף, התלמידים יהיו מסוגלים להסביר ולנתח באופן ביקורתי את תפקידיהם של סוכני תרבות שונים בעיצוב ובדינאמיקה המשתנה של 'השדה התרבותי', על מרחבי התרבות השונים שבו.
- התלמידים אף ידעו לאתר ולנתח שינויים בדפוסי הצריכה של תוצרי תרבות שונים.
- התלמידים אף ידעו לעמוד על מורכבות היחסים שבין מרחבי תרבות שונים ו'כלכלת השוק'.
- התלמידים יהיו מסוגלים לדון באופן ביקורתי במורכבות היחסים שבין 'ערך' תרבותי ו'ערך' כלכלי, וידעו לאתר מנגנוני פעולה בהקשר זה.
- התלמידים יהיו מסוגלים לערוך מחקר עצמאי על מרחב תרבות ספציפי, על פי בחורה.
- משתתפי הקורס יוכשרו לבצע פרקטיקום בתכנית ללימוד תרבות.

דרישות נוכחות (%) :

95% נוכחות בשיעורים פרונטליים וחובת השתתפות מלאה בהגשת רפרטים בפני הכתה לכל משתתף הלומד את קורס כסמינר

שיטת ההוראה בקורס: 1. שיעורים פרונטליים שיקללו דיונים תיאורטיים ויבחנו מקרי מבחן אמפיריים במרחבי תרבות שונים

2. תלמידים הלומדים את קורס כסמינר יגישו רפרט על נושא שיסוכם עם המרצה, ויעלה בקנה אחד עם תחום העניין של התלמידה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

נושאי קורס: (רשימה טנטטיבית)

1. דיון קצר בסוציולוגיה של התרבות: היבדלות ומדרג בין קבוצות חברתיות
2. פרקטיקות תרבותיות כזירה של התמודדויות בין תכנים 'גבוהים' ומוערכים לבין תכנים 'רדודים' וחסרי מעמד, מאבקי כוח בין כוחות משמרים לכוחות מחדשים, ובין דפוסי סגנון חיים ושיוך מעמדי או פוליטי
3. מבנה שדה הייצור תרבותי: מושגים תיאורטיים לפי פייר בורדייה
4. סקירה של פרקטיקות תרבותיות רווחות בתרבות ימינו והשוואה בין תמונת המצב בישראל לעומת מצב העניינים בעולם,
5. דיון במרחבי תרבות שונים בישראל ובעולם
6. אמנות ועסקים - אמנות כעסק - מורכבות היחסים בין 'ערך' תרבותי ו'ערך' כלכלי
7. סוכני תרבות ושומרי סף
8. צריכה תרבותית בישראל - דינאמיקה של עיצוב "טעם"
9. צריכה תרבותית, מעמד, ושיוך עדתי ואז אתני בישראל
10. מורכבות היחסים שבין 'ערך' תרבותי ו'ערך' כלכלי,

חומר חובה לקריאה:

רשימת קריאה:

1. "על כמה מתכונות השדה". בתוך בורדייה, פייר 2005. שאלות בסוציולוגיה. עורכת ז'יזל ספירו. תל אביב: רסלינג, עמ' 113-119.
2. "המטמורפוזת של הטעם". בתוך בורדייה, פייר 2005. שאלות בסוציולוגיה. עורכת ז'יזל ספירו. תל אביב: רסלינג, עמ' 155-164.
3. "אופנה עילית ותרבות עילית". בתוך בורדייה, פייר 2005. שאלות בסוציולוגיה. עורכת ז'יזל ספירו. תל אביב: רסלינג, עמ' 183-191.
4. "אבל מי יצר את היוצרים?". בתוך בורדייה, פייר 2005. שאלות בסוציולוגיה. עורכת ז'יזל ספירו. תל אביב: רסלינג, עמ' 193-205.
5. Bourdieu, Pierre. 1985 "The Market of Symbolic Goods", *Poetics* 14: 13-44
6. DiMaggio, Paul. 1992 "Cultural Boundaries and Structural Change: The Extension of the High Culture Model to Theatre, Opera and the Dance, 1900- 1940. In Michele Lamont and Marcel Fournier (eds.). *Cultivating Differences: Symbolic Boundaries and the Making of Inequality*. Chicago: Chicago University Press, pp. 143-150.
7. Wolff, Janet. 1999. "Cultural Studies and the Sociology of Culture". *Invisible Culture: An Electronic Journal for Visual Studies*.
8. Jones, Paul. 2007. "Beyond the Semantic 'Big Bang': Cultural Sociology and An Aesthetic Public Sphere". *Cultural Sociology*, Vol 1(1): 73-95.
9. Rydell, Robert. 2006 "World Fairs and Museums". In *A Companion to Museum Studies*, edited by Sharon Macdonald. Blackwell.
10. Thompson, Don. 2011. "Art Fairs: The Market as Medium", in *Negotiating Values in the Creative Industries: Fairs, Festivals and Competitive Events*, edited by Brian Moeran and Jesper Strandgaard Pedersen. Cambridge University Press.
11. Tang, Jeannine. 2011. "Biennialization and its Discontents", in *Negotiating Values in the Creative Industries: Fairs, Festivals and Competitive Events*, edited by Brian Moeran and Jesper Strandgaard Pedersen. Cambridge University Press.
12. Moeran, Brian. 2011. "The Book Fair as a Tournament of Value", in *Negotiating Values in the Creative Industries: Fairs, Festivals and Competitive Events*, edited by Brian Moeran and Jesper Strandgaard Pedersen. Cambridge University Press.
13. Entwistle Joanne and Agnes Rocamora. 2011. "Between Art and Commerce: London Fashion Week as Trade Fair and Fashion Spectacle," in *Negotiating Values in the Creative Industries: Fairs, Festivals and Competitive Events*, edited by Brian Moeran and Jesper Strandgaard Pedersen. Cambridge University Press.
14. Sassatelli, Monica. 2011. "Urban Festivals and the Cultural Public Sphere: Cosmopolitanism between Ethics and Aesthetics", in *Festivals and the Cultural Public Sphere*, edited by Liana Giorgi, Monica Sassatelli and Gerard Delanty. London and New York: Routledge.
15. English, James. 2011. "Festivals and the Geography of Culture: African Cinema in the 'World Space' of its Public, in *Festivals and the Cultural Public Sphere*, edited by Liana Giorgi, Monica Sassatelli and Gerard Delanty. London and New York: Routledge.

-
16. McGuigan, Jim. 2011. "The Cultural Public Sphere – a Critical Measure of Public Culture?", in *Festivals and the Cultural Public Sphere*, edited by Liana Giorgi, Monica Sassatelli and Gerard Delanty. London and New York: Routledge.
 17. Regev, Motti. 2011. "International Festivals in a Small Country: Rites of Recognition and Cosmopolitanism", in *Festivals and the Cultural Public Sphere*, edited by Liana Giorgi, Monica Sassatelli and Gerard Delanty. London and New York: Routledge.
 18. Vergo, Peter. 1989. "The Reticent Object," in *The New Museology*, edited by Peter Vergo. London: Reaktion Books.
 19. Mason, Reannon. 2006. "Cultural Theory and Museum Studies," in *A Companion to Museum Studies*, edited by Sharon Macdonald. Blackwell.
 20. Hanquinet, Laurie and Mike Savage, 2012. "'Educative Leisure and the Art Museum". *Museum and Society* 10(1)42-59.
 21. Barker, Emma, ed. 1999 "Introduction", *Contemporary Cultures of Display*. New Haven and London: Yale University Press.
 22. Petersen, Richard and Roger Kern. 1996. "Changing Highbrow Taste: From Snob to Omnivore". *American Sociological Review* 61(5):900-907.
 23. Peterson, Richard 1992. "Understanding Audience Segmentation: From Elite and Mass to Omnivore and Univore." *Poetics* 21: 243-258.
 24. Peterson, Richard. 1997. "The Rise and Fall of Highbrow Snobbery as a Status Marker". *Poetics* 25: 75-92.
 25. Warde, Alan, David Wright and Modesto Gayo-Cal. 2008. "The Omnivorous Orientation in the UK," *Poetics* 36: 148-165.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
 מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 30 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

